

අභයගිරි මූලාසනයවලින් හමුවන ලෞකික අධ්‍යාපන ක්‍රමවේද
පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්
(පුරාවිද්‍යාත්මක පර්යේෂණ ඇසුරෙන්)

ගල්වැවේ විමලබන්ධි හිමි
රදාවානේ සිරි සුමංගල හිමි
උල්පතගම අමතරතන හිමි

හැඳින්වීම

මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේගේ ආගමනයත් සමඟ මෙරට සංවිධිත අධ්‍යාපන රටාවක් ආරම්භ වූ බව දැකගත හැකි වේ. කාලයාගේ ඇවෑමෙන් මහාවිහාර සම්ප්‍රදාය තුළ මෙකී මුල් ම අධ්‍යාපන ආයතන නිර්මාණය වූ බව ඓතිහාසික සාධක තුළින් ගම්‍ය වේ. ඒ අනුව මුල් කාලයේ ආධ්‍යාත්මය පදනම් කොට ගෙන බොහෝ අධ්‍යාපනික ක්‍රමවේදයන් ව්‍යාප්ත වන්නට විය. විශේෂයෙන් බුද්ධඝෝෂ හිමියන් වැනි දක්ෂ පඬිවරු එහි වාසය කරමින් ධර්ම ශාස්ත්‍රීය සේවාවේ යෙදුනහ. පසුකාලීනව අභයගිරිය ආරාම සංකීර්ණය බිහිවීම හා සාසනික වශයෙන් යම් යම් අර්බුදකාරී තත්ත්වයන් හේතු කොට ගෙන ආරාමික අධ්‍යාපනය විවිධ ක්ෂේත්‍රයන් ඔස්සේ ව්‍යාප්ත වූ බවක් දැකගත හැකි වේ. එය එකවර සිදු වූවක් නොව කාලානුරූපීව සිදු වූවක්ය. විශේෂයෙන් අභයගිරි ආරාම සංකීර්ණය මූලික කොට ගෙන ආධ්‍යාත්මික මෙන් ම ලෞකික විෂය ක්ෂේත්‍රයන් ද ආරම්භ වූ බව දක්නට ලැබේ. එසේ ආරම්භ වූ ලෞකික අධ්‍යාපනය කෙරෙහි අභයගිරික හික්ෂුන් වහන්සේලා දැක් වූ දායකත්වය කෙබඳු ද යන්න මෙම පර්යේෂණයේ ගැටවයි. එම ගැටළුව විසඳා ගැනීම සඳහා අභයගිරි මූලාසනය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රකාශයට පත් කොට ඇති සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය උපයෝගී කොට ගෙන මෙම පර්යේෂණය සිදු කොට තිබේ. ඒ තුළින් ලෞකික අධ්‍යාපනයට අදාළ විෂය ක්ෂේත්‍රයන් හා අධ්‍යාපනික ක්‍රමවේදයන් මොනවාද යන්න හඳුනා ගැනීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වේ.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණය සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය උපයෝගී කොට ගෙන සිදු කරනු ලැබේ.

සාකච්ඡාව

ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ අධ්‍යාපන ආයතන පිළිබඳ තොරතුරු අධ්‍යයනය කිරීමේ දී එහි ආභාසය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මාණ යුගය දක්වාම ඇතට දිව යන බව දක්නට ලැබේ. බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමය ද පුද්ගලයාගේ ඒකාන්ත අභිවෘද්ධිය සලසනුවස්

සකස් වුණු ප්‍රතිපත්ති මාලාවකි. නූතනයේ විවිධ අධ්‍යාපනඥයින් හඳුන්වා දුන් ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රමවලට සාපේක්ෂව බෞද්ධ අධ්‍යාපනය උසස් ස්ථානයක වැජඹෙන බව ඉදුරාම කිව හැකිය. අධ්‍යාපනය යන්න විමසීමේ දී ‘සික්ධා’ යන පදය බුදු සමයෙහි අධ්‍යාපනයට සමාන බව පෙනේ. එහි තේරුම හික්මීම යනුයි. මෙය සද්චාරාත්මක පුහුණුවකි. (Moral Practice) සද්චාරාත්මක ශික්ෂණයකි. (Moral Discipline) මේ හික්මීමට අදාළ ප්‍රතිපත්ති මාලාව ශික්ෂා පද යන්නෙන් අර්ථවත් වේ (ධම්මකිත්ති හිමි, 2006 :37-38).

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේද පිළිබඳ කරුණු අධ්‍යයනය කිරීමේදී නොයෙක් පර්යාය ක්‍රමවේදයන් අනුගමනය කොට ඇති බව දැකගත හැකි වේ. (මජ්ඣිම නිකාය, 2005 : 512). ඒ අනුව දැනගන්නා දෙය හුදු දැනුමකට සීමා නොවී එය පුද්ගලයාගේ ප්‍රඥාව අවදි කිරීමට මහත් රුකුලක් බවට පත් වේ. විශේෂයෙන් මෙම ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේද සියල්ල මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේගේ ආගමනයත් සමඟ මෙරට ද ස්ථාපනය වූ ආකාරයක් දැකගත හැකි වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ ආරාම සම්ප්‍රදාය බිහිවීමේ මූලස්ථානය ලෙස මහාවිහාරය හඳුනාගත හැකිය. ඒ අනුව ථෙරවාද සම්ප්‍රදායේ මුල්ම ආගමික මධ්‍යස්ථානය මෙන් ම අධ්‍යාපනික මධ්‍යස්ථානය ද මහාවිහාරය ලෙස ඓතිහාසික කරුණු මගින් අනාවරණය වේ. මහාවිහාර සම්ප්‍රදායට පසුව ගොඩනැඟුණා වූ විහාර සම්ප්‍රදාය වන්නේ අභයගිරි සම්ප්‍රදාය යි. මහාවිහාර සම්ප්‍රදාය තුළ එවකට හික්ෂුන් වහන්සේලා විසින් අනුගමනය කරන ලද්දේ ථෙරවාදී සම්ප්‍රදාය යි. නමුත් අභයගිරි ආරාමය තුළ ථෙරවාදී සම්ප්‍රදාය සහ මහායාන සම්ප්‍රදාය යන කොටස් දෙකම අනුගමනය කොට ඇති බව ඓතිහාසික සාධක මෙන් ම පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක මගින් අනාවරණය වේ. අභයගිරි විහාරස්ථානය අධ්‍යාපන ආයතනයක් වශයෙන් සංවර්ධනය වීමට මහින්දගමනය සිට සියවස් දෙක තුනක්වත් ගත වෙන්නට ඇති බව පිළිගත යුතුය. කෙසේ වුව ද ක්‍රි.ව. 5 වැනි සියවස පමණ වන විට නම් ජාත්‍යන්තර වශයෙන් පවා ප්‍රකටව පැවැති බව නිසැකය. මහාවිහාරය යනු එකම ගොඩනැගිල්ලක් නොවේ. එය ගොඩනැගිලි සමූහයක සංයුතියකි. ලෝකයේ විශාලතම බෞද්ධ ආයතනවලින් එකක් හැටියට දියුණු වූ බව සෙනරත් පරණවිතාන පෙන්වා දෙයි (විජිතනන්ද හිමි, 2013 : 31-32).

මෙකල තවත් වැදගත් සිද්ධියක් වූයේ ය. එනම් ඉන්දියාවේ වජ්ජිපුත්තක ගණයට අයත් ධර්මරුව නිකායේ හික්ෂුන් මෙහි පැමිණ අභයගිරිවාසීන් හා එකතු වීම ය. එතැන් පටන් අභයගිරිවාසීහු ධර්මරුවික නිකාය වශයෙන් ද මහාවිහාරික පක්ෂය ථෙරීය නිකාය නමින් ද ප්‍රකට වූහ. (විජිතනන්ද හිමි, 2013 : 32). මෙහි දක්නට ලැබෙන තොරතුරුවලට අනුව අභයගිරික හික්ෂුන් වහන්සේලා ථෙරවාදය අත්හැර මහායාන දර්ශනය ආරම්භ කළ තැන් පටන් මහායාන සම්ප්‍රදායට අදාළ චාරිත්‍ර චාරිත්‍ර මෙම ආරාමය තුළට සංක්‍රමණය වූ බව දැකගත හැකි වේ. මෙම තොරතුරුවලට අනුව අභයගිරික හික්ෂුන් වහන්සේගේ මෙම ක්‍රියාකලාපය හේතු කොට ගෙන ලංකාවේ නව අධ්‍යාපන ක්‍රමවේද බිහි වන්නට විය. අලුත් ලොවකට දොරටු විවර කිරීමේදී කාලීන වශයෙන් වෙනස් වන ලෝකයේ ඒවාට අනුගත වීම ඉතා වැදගත් වේ. එසේ නොවන්නේ නම් එම ආයතන ඉතා ටික කාලයකින් පරිහානියට පත් වේ. විශේෂයෙන් ඒ බව මහාවිහාරයෙන් පිළිබිඹු වේ.

අනුරාධපුර රාජධානි සමයේ දී මූල නමින් දන්නා ලද ආයතන විශේෂයක් ගැන වංසකතාවේ සඳහන් වේ. මූල නාමය යෙදූ පළමු විහාරය ඉදි කරන ලද්දේ ක්‍රි.පූ පළමු වැනි සියවසේ දී වළගම්බා රජු දවස ය. වළගම්බා සතුරන් නසා දෙවන වර (ක්‍රි.පූ 89-

77) රජවීමෙන් පසු අභයගිරි විහාරය ඇතුළු විහාර ඉදි කිරීමෙහි නිරත විය. ඒ මඟ ගත් ඇමතිවරු ද විහාර ඉදි කිරීමට යොමු වූහ. මූල ඇමති විසින් තම නමින් ඉදිකරවූ මූල විහාරය ද ඒ අතර වෙයි. උත්තිය නම් යෝධයා විසින් කරවන ලද දක්ඛිණ විහාරය ද, තිස්ස නම් ඇමතියා විසින් කරවන ලද උත්තර තිස්සාරාමය ද සමකාලීන සෙසු විහාර අතර වෙයි. වෝහාර තිස්ස රජතුමා (ක්‍රි.ව 209-231) ඡත්‍ර කර්ම කර වූ දගැබ් අට අතුරෙන් දක්ඛිණ මූල ද එකකි. මූල ඇමති විසින් එනමින් ම ඉදි කර වූ විහාරස්ථානයේ කිසියම් වැගන්කමක් පසු කලෙක මූල නමින් ආරාම විශේෂයක් බිහි වීමට හේතු වූයේ ද යන්න විමසා බැලීමට යෝග්‍ය කරුණකි. කෙසේ වුව ද මූල යන පදය සමඟ යෙදී විවිධ නම්වලින් දන්නා ලද ආයතන අටක් ඓතිහාසික වශයෙන් වැදගත් වූ බව ප්‍රකටය. මහාවිහාරය වනසා දූමු මහසෙන් (ක්‍රි.ව 274-301) රජු ජේතවනාරාමය කරවා දක්ඛිණාරාමවාසී හික්ෂුන්ට පූජා කිරීමෙන් පෙනීයන්නේ තෙවන සියවස පමණ වන විට ඒ විහාරය ඉතා වැදගත් තත්වයට පත්ව තිබුණු බවයි (විජිතනන්ද හිමි, 2013 : 43). ඒ අනුව මෙම මූලායතන අතුරින් මූල හතරක් ම අභයගිරියට අයත්ව තිබූ බව ටී.ජී කුලතුංග සඳහන් කරයි. මූලාශ්‍රයන්හි සඳහන් අයුරු මෙම ආයතන උතුරුළු (උතුරුළු - උතුරු, උත්තර) කපාරා (කප්පුර) මහනෙත්පා හා වාදු (වහදු) නම් වේ (කුලතුංග, 2014 : 181).

ප්‍රධාන විහාර ඇසුරු කොට ආයතන නමින් ඒ ඒ හික්ෂු පරපුරු සඳහා අශ්ඨායතන මූලස්ථාන ඇති කිරීම ද අනුරාධපුර කාලයේදී ඇරඹී තිබෙන්නකි. මේ මූලස්ථාන අශ්ඨායතන ශාසනික ශාස්ත්‍රීය ව්‍යාපාර සම්බන්ධයෙන් හෝ අනික් යම්කිසි කරුණක් නිමිති කරගෙන හෝ ප්‍රසිද්ධියට පත් ඒවා ය. සමහර විටක රජවරුගේ විශේෂ සැලකිලි නිසා ඒ මූලස්ථාන නැගී ආයේ වන. එබදු මූලස්ථාන අටක් ඇත. ඒවා පසුකලෙක අශ්ඨායතන නමින් ප්‍රසිද්ධියට පත්ව ඇත. ඒවා නම් ගලතුරුමූල, කපාරාමූල, උතුරුමූල, වාදුමූල, මහනෙත්පාමූල, දකුණුමූල, සෙනෙවිරත්මූල, හා විල්ගම්මූල යනුවෙනි. මෙම මූලස්ථාන සඳහන් වන තැන් පිරික්සන විට කීපයක් ම එකම කාලයක ගොඩනැගී ආ සැටි දක්නට පුළුවනි. මේවා කවර කවර නිකායට අයත් ද යනු හරි හැටි කිව නොහැකියි. එහෙත් කපාර, උතුරුමූල, වාදු හා මහනෙත්පාමූල නම් අභයගිරියට සම්බන්ධව පැවැති සැටි පෙනේ. ඒ වනාහි අභයගිරියට රාජපරපුරකගේ විශේෂ සැලකිලි ලැබුණු යුගයකි (සන්නස්ගල, 2013 : 36-38). පූජාවලියේ දක්නට ලැබෙන තොරතුරු අනුව මානවමිම රජු උත්තරමූලය කරවා තිබේ. එතුමන් යන්ත්‍ර, මන්ත්‍ර, ගුරුකම්, ස්තෝත්‍ර පිළිබඳ දැඩි විශ්වාසයක් තිබූ බව සඳහන් වේ. ඒ අනුව ලෝකික ජීවිතයට අදාළ විෂයන් මෙම ස්ථානයන් තුළ ප්‍රගුණ කළ බව දක්නට ලැබේ. එමෙන් ම වර්ණ රසායනාගාර, යකඩ උණු කිරීමේ තාක්ෂණය, කෞටිලයගේ අර්ථ ශාස්ත්‍රය ප්‍රගුණ කිරීමෙන් ලද වාස්තු විද්‍යාත්මක ශ්‍රෝතය උපයෝගී කොට ගෙන විවිධ ගෘහ නිර්මාණයන් සිදු කිරීම, රන්, රිදී භාවිත, මුදල් නිෂ්පාදනය කිරීමේ මධ්‍යස්ථාන ආදී ලෝකික විෂය ක්ෂේත්‍රයන් විශාල ප්‍රමාණයක් ප්‍රගුණ කර ඇති බව ඓතිහාසික මෙන් ම පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක මගින් අනාවරණය වේ.

සමාලෝචනය

මහාවිහාර සම්ප්‍රදායේ අභයගිරි ආරාම සංකීර්ණයේ ආරම්භ කරන ලද මූලායතන සම්බන්ධයෙන් කරුණු සාකච්ඡාවට බඳුන් කරන ලදී. ඒ අනුව මෙම මූලායතනයන් තුළ අධ්‍යාත්මික සංවර්ධනය මෙන් ම ලෝකික ජීවිතයේ යම් යම් අවශ්‍යතාවන් සම්පූර්ණ කර ගැනීම සඳහා විවිධ විෂය ක්ෂේත්‍රයන් අධ්‍යයනයට බඳුන් කොට ඇති බවක් දැකගත හැකි වේ. ශබ්ද ශාස්ත්‍ර මෙන් ම විවිධ වාස්තවික ශිල්පීය ක්‍රම, යන්ත්‍ර, මන්ත්‍ර ආදී ගුප්ත

විද්‍යා ශාස්ත්‍ර, නව ලෝකයට පිවිසීම සඳහා අවශ්‍ය තාක්ෂණික ඥානය, ඒ අතරතුර කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයන් වේ. මේ සියල්ලම සිදු කොට තිබෙන්නේ ආරාම සංකීර්ණය අභ්‍යන්තරයේය. ඒ අනුව පැහැදිලි වන්නේ අභ්‍යගිරි හික්ෂුන් වහන්සේලා මේ සඳහා ප්‍රමුඛතාවක් ලබා දී ඇති බවය.

ප්‍රමුඛ පද - උත්තර මූලය, මහනෙන්පා මූලය, කපාරා මූලය, වහදු මූලය, ලෝකික අධ්‍යාපනය

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

කුලතුංග ටී.ජී. (2014). පුරාණ අභ්‍යගිරි විහාරය, කොළඹ 07: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල මුද්‍රණාලය.

ධම්මකිත්ති හිමි ඩී. (2006). සම්බුද්ධ දේශන විලාසය, දිවුලපිය: සරස්වතී ප්‍රකාශනය.

මජ්ඣිම නිකාය, බු.ජ.මු, (2005). දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

විජිතනන්ද හිමි කැලිගම. (2003). පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය හෙවත් සම්භාව්‍ය දේශීය අධ්‍යාපනය. වැල්ලම්පිටිය: චතුර මුද්‍රණාලය.

සන්නස්ගල පුඤ්චිබණ්ඩා. (2013). සිංහල සාහිත්‍ය වංශය, වැල්ලම්පිටිය: චතුර මුද්‍රණාලය.